

С. В. Роговський, В. П. Масальський

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква, Україна

ДЕНДРОФЛОРА СУЧАСНОГО ПАРКУ ТА ЇЇ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ САКРАЛЬНО-МЕМОРІАЛЬНОГО ЛАНДШАФТУ

Розглянуто особливості формування сучасного садово-паркового об'єкта на прикладі ландшафтного парку в селі Буки Білоцерківського району Київської області, що створений на кошти приватного інвестора. Досліджено особливості заходів, здійснених для посилення естетичних якостей цього ландшафту. Показано, що завдяки використанню закинутого кар'єру з видобування граніту, завезення й встановлення великих валунів граніту і їх часткового використання у фундаменті церкви та штучному розкритті природних скель на березі річки Роставиця вдалося створити неповторний ландшафт гірського типу, виокремлений з навколишнього простору рівнинного лісостепу. Детально проаналізовано склад і стан деревних рослин, висаджених на території парку та їх роль у формуванні сакрального-меморіального ландшафту, що органічно поєднаний з побудованими сакральними спорудами. Завдяки використанню карликових форм дерев і низьких, сланких кущів та багаторічних ґрунтопокривних рослин вдалося сформувати відкритий барвистий простір поруч із культовими спорудами, який набув рис гірського ландшафту і вдало підкреслив архітектуру культових споруд, що нагадують карпатські хрещаті храми. Досліджено роль деревної рослинності у формуванні паркових ландшафтів інших зон, проаналізовано таксономічний склад дендрофлори парку. Встановлено, що в парку на сьогодні ростуть 192 види та культивари дерев і кущів, 52 таксони належать до відділу *Pinophyta*, а 141 – до відділу *Magnoliophyta*. Відділ *Pinophyta* об'єднує 22 види, одну декоративну форму та 40 культиварів (частина видів представлена виключно культиварами), що належать до 8 родів, 2 родин, 2 порядків, одного підкласу й одного класу. До відділу *Magnoliophyta* належать 101 вид, 58 культиварів та дві декоративні форми, вони об'єднані в 67 родів, 28 родин, 23 порядків, 5 підкласів класу *Magnoliopsida*. Із виявлених на території об'єкта 123 види дерев і кущів автохтонними є 27 видів, а 96 видів – інтродуценти. Із 192 видів та культиварів, що ростуть на території парку, 92 дерева та 100 кущів, серед яких 6 ліан. Проаналізовано флористичне походження видів, що сформували дендрофлору парку, вік рослин, їх розміри та участь у формуванні різних типів насаджень, а також їх санітарний стан.

Ключові слова: види; дендрофлора; культивар; парк; сакральний-меморіальний ландшафт; таксономічний флористичний аналіз; ландшафтне будівництво.

Вступ / Introduction

Під час створення садово-паркових об'єктів істотно за останні десятиріччя розширився асортимент рослин, що використовуються для створення садово-паркових композицій. Багато видів і культиварів, що раніше траплялися тільки в колекціях ботанічних садів, нині широко використовуються в озелененні садів і парків. Такі тенденції можна пояснити доступністю садивного матеріалу, який продукують вітчизняні розсадники та реалізують садові центри, імпортуючи садивний матеріал із провідних європейських розсадників. Розширення асортименту відбувається також завдяки глобальному потеплінню, що дало змогу використовувати рослини, рекомендовані для більш теплого і м'якого клімату. Істотно розширився асортимент деревних рослин, що рекомендовані до використання в Україні [12], особливо збільшився перелік культиварів, які пропонують садові центри [4]. Чимало вітчизняних розсадників нині успішно вирощують види та культивари, яких донедавна

не було на вітчизняному ринку або завозили із-за кордону [5].

Серед створених за останні десятиліття в Україні приватних садово-паркових об'єктів відомими стали: Межигірський парк, що створювали як приватну резиденцію президента-втікача і зрадника В. Януковича, парк В. Пінчука в японському стилі в Конча-Заспі, який є закритою резиденцією сім'ї мільярдера, ландшафтні парки в с. Буки та в смт Володарка на Київщині та інші. Ці об'єкти наразі не занесені до списку пам'яток садово-паркового мистецтва України. Нині в Київській області до цього списку віднесено 16 парків пам'яток садово-паркового мистецтва і згадані вище парки мають усі підстави стати частиною природно-заповідного фонду України.

Парк у с. Буки Білоцерківського району Київської області, створений зусиллями приватного інвестора Івана Суслова на початку двохтисячних років, став доступним для широкого загалу з перших днів після від-

Інформація про авторів:

Роговський Сергій Володимирович, канд. с.-г. наук, доцент, кафедра садово-паркового господарства.

Email: naukaspg@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-3047-0324>

Масальський Владислав Петрович, канд. с.-г. наук, доцент, кафедра садово-паркового господарства.

Email: naukaspg@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-8642-7782>

Цитування за ДСТУ: Роговський С. В., Масальський В. П. Дендрофлора сучасного парку та її роль у формуванні сакрального-меморіального ландшафту. Науковий вісник НЛТУ України. 2023, т. 33, № 2. С. 14–24.

Citation APA: Rogovskiy, S. V., & Masalsky, V. P. (2023). The dendroflora of the modern park and its role in the formation of the sacred and memorial landscape. *Scientific Bulletin of UNFU*, 33(2), 14–24. <https://doi.org/10.36930/40330202>

криття в 2007 році. Це відносно молодий, але достатньо відомий, садово-парковий об'єкт в Україні, що нині має площу 9 га та перспективи розширення до 20 га. Парк розташований у мальовничому місці, на обох берегах річки Роставиця. Складний і мальовничий рельєф місцевості, виходи природного каменю, залишки гранітного кар'єру, штучна водойма, утворена дамбою, що перегородила річку – створили унікальні ландшафтні основи для будівництва майбутнього парку та формування сакрального ландшафту. А будівництво на цій території храмового комплексу, автори якого у 2007 р. були удостоєні Державної премії України в галузі архітектури, та спорудження пам'ятного хреста односельцям, що загинули під час трагічних подій у ХХ ст., дало змогу сформувати унікальний сакральний-меморіальний ландшафт та створити цікавий садово-парковий об'єкт, який щороку відвідують десятки тисяч людей. Популярності об'єкта сприяло розміщення на території парку фонтану, який раніше прикрашав площу Незалежності в Києві.

Об'єкт дослідження – парк у селі Буки Білоцерківського району Київської області.

Предмет дослідження – дендрофлора ландшафтного парку, її склад, стан, вік, особливості розміщення, декоративні якості та роль дерев і кущів у формуванні сакральний-меморіального ландшафту біля храмового комплексу.

Мета роботи – встановити особливості наявної дендрофлори ландшафтного парку с. Буки Білоцерківського району Київської області та визначити її роль у формуванні сакральний-меморіального ландшафту.

Для досягнення зазначеної мети визначено такі основні завдання дослідження:

1. Провести інвентаризацію та встановити видовий склад, вік і розміри дерев і кущів, висаджених на території ландшафтного парку в Буках, а також назву культиварів, що задіяні в садово-паркових композиціях.
2. Здійснити таксономічний аналіз складу дендрофлори, виявленої на території ландшафтного парку в Буках.
3. Здійснити флористичний аналіз дендрофлори та встановити походження використаних в озелененні видів, визначити частку автохтонних та інтродукованих видів.
4. Проаналізувати роль деяких видів і культиварів у формуванні сакральний-меморіального ландшафту та дизайнерські особливості цих садово-паркових композицій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останнім часом у розвинених країнах світу активно досліджують роль зелених насаджень як складової частини природної інфраструктури міст [3, 6]. Зокрема, зарубіжні автори підкреслюють роль зелених насаджень, зокрема парків, у збереженні та розширенні біологічного різноманіття населених пунктів [8, 16]. Останніми дослідженнями доведено, що зелені насадження покращують функції імунної системи, підвищують соціальний капітал і згуртованість жителів, знижують смертність, збільшують тривалість життя людей, зменшують потенційний негативний вплив на здоров'я та роблять благоустрій населених пунктів здоровішим [14]. Окрім цього, в деяких публікаціях показано переваги зелених зон під час пандемії, наприклад, покращення психічного здоров'я та зменшення стресу, покращення фізичного здоров'я, зниження ризику передачі захворювань та посилення соціальної згуртованості населення [25].

У вітчизняних наукових публікаціях час від часу аналізують склад та стан дендрофлори міських парків [2, 9, 13, 15, 17, 18, 19, 20, 21], проте публікацій з вив-

чення сучасних, недавно створених, садово-паркових об'єктів вкрай мало. А такі дослідження важливі для розуміння тенденцій збагачення вітчизняної культивованої дендрофлори та аналізу особливостей сучасного ландшафтного дизайну в Україні, вони корисні для розвитку вітчизняного розсадництва та паркобудівництва. Проведення таких досліджень і їх публікація закладає основу для моніторингу новостворених насаджень.

Особливості формування сакрального ландшафту ми дослідили раніше [21], зокрема показали, що для виокремлення території, розташованої поруч із сакральними спорудами, штучно сформовані ландшафт гірського типу [24], для цього були зведені обвітрені каміні-валуни з навколишніх місць та розкриті природні виходи граніту на березі річки Роставиця, що дало змогу доповнити і розширити виходи каміння на залишках закинутого кар'єру (рис. 1).

Рис. 1. Вид храмового комплексу з боку закинутого кар'єру / A view of the temple complex from the side of an abandoned quarry

Формування композицій парку виконане переважно в ландшафтному стилі з використанням окремих елементів регулярного стилю. Насичення малими архітектурними формами збагачує та урізноманітнює ландшафт, посилює привабливість об'єкта, формує його неповторність.

Важливу роль у формуванні паркового ландшафту відіграє рослинність, вона найбільш динамічний, мінливий та виразний його елемент. Відомо, що аналіз складу та стану дендрофлори часто використовують для характеристики садово-паркових об'єктів [2, 15, 17, 28]. А вже аналіз видового і формового різноманіття дає уявлення про зовнішній вигляд рослинних композицій, їх довговічність, сезонну мінливість, екзотичність дерев і кущів та їх відповідність умовам місця зростання. Публікуючи списки рослин, виявлених під час інвентаризації садово-паркових об'єктів, автори фіксують стан дендрофлори на певному історичному етапі їх, що закладає основу майбутніх моніторингових досліджень у паркових фітоценозах [21].

Матеріали та методи дослідження. Інвентаризацію дендрофлори досліджуваного ландшафтного парку проводили методом суцільного переліку відповідно до нормативних вимог влітку – восени 2021 року. Для уточнення належності рослин до певного виду користувалися академічним трьохтомним виданням Дендрофлора України [9, 10, 11]. Назви рослин наведено у транскрипції цих видань та німецького каталогу [4], назви культиварів – відповідно до назв, наведених у цих виданнях та в каталогах рослин [4, 5]. Висоту дерев та кущів вимірювали за допомогою лазерного висотоміра Nikon Forestri Pro II, діаметр стовбурів заміряли за допомогою

мірної вилки, а діаметр крон – рулеткою у двох перпендикулярних напрямках. Вік визначали візуально, враховуючи дати закладання насаджень та розміри деревних рослин на момент інвентаризації. Санітарний стан рослин встановлювали користуючись шкалою, наведеною в Санітарних правилах у лісах України з нашою модифікацією [22, 26]. Таксономічний аналіз складу дендрофлори здійснювали за системою А. Л. Тахтаджяна (1966), аналіз флористичного районування – за А. Л. Тахтаджяна (1986).

Класифікацію садово-паркових ландшафтів наведено за Л. І. Рубцовим [24], життєві форми рослин визначали за методами, що описані в роботах І. Г. Серебрякова (1964) та К. Раункієра (1907).

Результати дослідження та їх обговорення / Research results and their discussion

За підсумками інвентаризації, на території ландшафтного парку (за винятком закритої території, де проживає сім'я власника) нараховано 1535 дерев і кущів. До відділу Голонасінні належать 273, а до відділу Покритонасінні – 1224 деревних рослини. Більшість представлених у насадженнях парку видів відділу *Pinophyta* – вічнозелені рослини, за винятком представників роду *Larix* Mill., частка дерев якого становить 1,8 % від загальної кількості хвойних, що ростуть на території парку. Перелік деревних рослин наведено в табл. 1. Усього виявлено 192 види та культивари, з яких 51 – представники відділу *Pinophyta*, а 141 – відділу *Magnoliophyta*.

Табл. 1. Перелік рослин, що ростуть у ландшафтному парку села Буки Білоцерківського району /
List of plants growing in the landscape park of the Village of Buky of Bila Tserkva District

№ з/п	Назва виду, форми, культивару		Кількість рослин, шт.	Вік, років	Висота, м	Діаметр крони, м	Вид насаджень	Санітарний стан
	Латинська	Українська						
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Голонасінні <i>Pinophyta</i>								
1	<i>Abies alba</i> Mill.	Ялиця біла	8	14	2,6	1,6	одиначно	I
2	<i>Abies balsamea</i> (L.) Mill.	Ялиця бальзамічна	2	12	2,2	1,4	одиначно	I
3	<i>Abies balsamea</i> 'Nana'	Ялиця бальзамічна 'Nana'	2	12	1,3	1,2	група	I
4	<i>Chamaecyparis obtusa</i> Endl. 'Nana Gracilis'	Кипарисовик притуплений 'Nana Gracilis'	2	7	0,4	0,3	група	II
5	<i>Chamaecyparis pisifera</i> (Siebold & Zucc.) Endl. 'Filifera Aurea Nana'	Кипарисовик горохоплодий 'Filifera Aurea Nana'	2	12	0,6	0,8	солітер	III
6	<i>Juniperus chinensis</i> L. 'Blue Alps'	Ялівець китайський 'Blue Alps'	2	7	1,1	1,1	група	I
7	<i>Juniperus chinensis</i> 'Stricta'	Ялівець китайський 'Stricta'	4	12	2,0	0,6	один.	II
8	<i>Juniperus communis</i> L.	Ялівець звичайний	6	10	2,8	0,8	одиначно	II
9	<i>Juniperus communis</i> 'Compressa'	Ялівець звичайний 'Compressa'	4	8	1,2	0,5	група	I
10	<i>Juniperus communis</i> 'Suecica'	Ялівець звичайний 'Suecica'	6	14	3	1,0	одиначно	I
11	<i>Juniperus communis</i> 'Hibernica'	Ялівець звичайний 'Hibernica'	3	14	3	0,6	одиначно	II
12	<i>Juniperus horizontalis</i> 'Prince of Wales'	Ялівець горизонтальний 'Prince of Wales'	10	13	0,1	1,5	куртина	I
12	<i>Juniperus horizontalis</i> 'Andora Compact'	Ялівець горизонтальний 'Andora Compact'	7	13	0,4	1,2	група	II
13	<i>Juniperus horizontalis</i> 'Blue Star'	Ялівець горизонтальний 'Blue Star'	9	13	0,2	0,5	куртина	I
14	<i>Juniperus sabina</i> L.	Ялівець козацький	17	13	0,8	1,2	куртина	III
15	<i>Juniperus sabina</i> 'Blu Dauble'	Ялівець козацький 'Blu Dauble'	5	13	0,6	1,1	куртина	I
16	<i>Juniperus sabina</i> 'Tamariscifolia'	Ялівець козацький 'Tamariscifolia'	11	13	0,7	1,4	куртина	I
17	<i>Juniperus sabina</i> 'Variegata'	Ялівець козацький 'Variegata'	7	13	0,4	1,0	група	II
18	<i>Juniperus scopulorum</i> 'Skyrocket'	Ялівець скельний 'Skyrocket'	6	6	2,0	0,5	одиначно	II
19	<i>Juniperus squamata</i> 'Blue Carpet'	Ялівець лускатий 'Blue Carpet'	9	12	0,4	1,2	група	I
20	<i>Juniperus squamata</i> 'Blue Star'	Ялівець лускатий 'Blue Star'	7	6	0,3	0,5	група	I
21	<i>Juniperus x media</i> 'Mint Julep'	Ялівець середній 'Mint Julep'	3	9	0,7	1,2	група	I
22	<i>Juniperus x media</i> 'Old Gold'	Ялівець середній 'Old Gold'	2	10	0,5	1,4	група	I
23	<i>Larix decidua</i> Mill.	Модрина європейська	4	10	8	3	одиначно	I
24	<i>Larix kaempferi</i> Carr. 'Pendula'	Модрина Кемпфера 'Pendula'	1	12	2	1,3	солітер	I
25	<i>Picea glauca</i> 'Conica'	Ялина сиза 'Conica'	3	12	1,1	0,7	одиначно	II
26	<i>Picea glauca</i> 'Echiniformis'	Ялина сиза 'Echiniformis'	2	10	0,6	0,4	солітер	I
27	<i>Picea glauca</i> 'Zuckerhut'	Ялина сиза 'Zuckerhut'	1	6	0,5	0,3	група	I
28	<i>Picea abies</i> (L.) Karst.	Ялина звичайна	7	10	4	2,5	групи	II
29	<i>Picea abies</i> 'Inversa'	Ялина звичайна 'Inversa'	2	12	3	1,5	група	I
31	<i>Picea abies</i> 'Nidiformis'	Ялина звичайна 'Nidiformis'	4	12	0,8	1,3	група	I
32	<i>Picea abies</i> 'Virgata'	Ялина звичайна 'Virgata'	1	12	3,5	1,8	солітер	I
33	<i>Picea omorica</i> (Panc.) Purk.	Ялина сербська	2	10	3	1,7	група	I
34	<i>Picea omorica</i> 'Nana'	Ялина сербська 'Nana'	2	10	0,8	1,4	група	I
35	<i>Picea omorica</i> 'Pendula'	Ялина сербська 'Pendula'	1	12	2,8	1,1	солітер	I
36	<i>Picea pungens</i> Engelm.	Ялина колоча	3	14	3,0	2,4	одиначно	I
37	<i>Picea pungens</i> 'Glauka'	Ялина колоча 'Glauka'	8	14	3,4	2,2	одиначно	I
38	<i>Picea pungens</i> 'Globosa'	Ялина колоча 'Globosa'	2	14	0,9	1,0	одиначно	I
39	<i>Pinus mugo</i> Turra	Сосна гірська	3	15	2,0	1,0	група	I
40	<i>Pinus mugo</i> 'Pumila'	Сосна гірська 'Pumila'	5	14	0,8	1,3	одиначно	I
41	<i>Pinus mugo</i> 'Mops'	Сосна гірська 'Mops'	3	14	0,6	1,0	одиначно	I
42	<i>Pinus sylvestris</i> L.	Сосна звичайна	12	10	3,2	2,0	одиначно	I

1	2	3	4	5	6	7	8	9
43	<i>Pseudotsuga menziesii</i> var. <i>glauca</i> (Beissn.) Franco	Псевдотсуга Мензиса var. <i>glauca</i>	4	12	3,0	1,8	одиначно	II
44	<i>Thuja occidentalis</i> L.	Туя західна	24	10	1,8	1,0	живопліт	I
45	<i>Thuja occidentalis</i> 'Elvanger Aurea'	Туя західна 'Elvanger Aurea'	3	12	1,7	1,6	одиначно	I
46	<i>Thuja occidentalis</i> 'Fastigiata'	Туя західна 'Fastigiata'	13	14	3,0	0,6	алея	II
47	<i>Thuja occidentalis</i> 'Lutescens'	Туя західна 'Lutescens'	3	14	2,4	1,2	одиначно	II
48	<i>Thuja occidentalis</i> 'Smaragd'	Туя західна 'Smaragd'	18	16	4,5	1,2	алея	I
49	<i>Thuja occidentalis</i> 'Teddi'	Туя західна 'Teddi'	5	12	1,6	0,4	одиначно	I
50	<i>Thuja occidentalis</i> 'Globosa'	Туя західна 'Globosa'	3	14	1,2	1,3	одиначно	II
51	<i>Thuja occidentalis</i> 'Ericoides'	Туя західна 'Ericoides'	1	14	1,4	0,8	солітер	II
Покритонасінні <i>Magnoliophyta</i>								
1	<i>Acer campestre</i> L. 'Queen Elisabet'	Клен польовий 'Queen Elisabet'	2	10	2,6	0,7	солітер	I
2	<i>Acer negundo</i> L.	Клен ясенелистий	7	4	1,3	0,4	самосів	I
3	<i>Acer negundo</i> 'Variegata'	Клен ясенелистий 'Variegata'	2	10	2,8	1,7	одиначно	I
4	<i>Acer platanoides</i> L.	Клен гостролистий	24	16-29	6-12	3,5	група	II
5	<i>Acer platanoides</i> 'Rojal Red'	Клен гостролистий 'Rojal Red'	2	12	2,6	1,0	солітери	II
6	<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	Клен гостролистий 'Globosum'	4	14	2,8	1,0	одиначно	I
7	<i>Acer pseudoplatanus</i> L.	Клен-явір, псевдоплатановий	7	14	10	3,0	одиначно	I
8	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	Гіркокаштан звичайний	3	13	6	2	одиначно	II
9	<i>Alnus glutinosa</i> Gaertn.	Вільха чорна	7	35	17	4	група	I
10	<i>Armeniaca vulgaris</i> Mill.	Абрикос звичайний	3	8	2,8	1,8	самосів	I
11	<i>Aronia melanocarpa</i> (Michx.) Elliot	Аронія чорноплода (на штатбі горобини звичайної)	2	12	2,8	1,2	одиначно	II
12	<i>Berberis amurensis</i> Rupr.	Барбарис амурський	1	12	3,0	2,4	одиначно	I
13	<i>Berberis</i> × <i>ottawensis</i> C.K. Schneid. ex Rehder 'Superba'	Барбарис оттавський 'Superba'	4	12	2,8	2,6	група	I
14	<i>Berberis thunbergii</i> DC.	Барбарис Тунберга	6	14	1,1	1,1	група	I
15	<i>Berberis thunbergii</i> 'Maria'	Барбарис Тунберга 'Maria'	7	12	0,7	0,5	група	II
16	<i>Berberis thunbergii</i> 'Atropurpurea Nana'	Барбарис Тунберга 'Atropurpurea Nana'	3	12	0,5	0,6	одиначно	I
17	<i>Berberis thunbergii</i> 'Atropurpurea'	Барбарис Тунберга 'Atropurpurea'	4	12	1,0	0,9	група	I
18	<i>Berberis thunbergii</i> 'Aurea'	Барбарис Тунберга 'Aurea'	3	12	1,0	1,0	одиначно	I
19	<i>Berberis thunbergii</i> 'Bagetelle'	Барбарис Тунберга 'Bagetelle'	2	9	0,6	0,5	одиначно	I
20	<i>Berberis thunbergii</i> 'Golden Ring'	Барбарис Тунберга 'Golden Ring'	4	10	0,5	0,6	одиначно	II
21	<i>Berberis thunbergii</i> 'Green Carpet'	Барбарис Тунберга 'Green Carpet'	3	12	0,5	0,5	група	I
22	<i>Berberis vulgaris</i> L.	Барбарис звичайний	5	16	1,8	2,0	група	I
23	<i>Berberis vulgaris</i> 'Purpurea'	Барбарис звичайний 'Purpurea'	2	16	2,2	2,0	одиначно	I
24	<i>Betula ermanii</i> Cham.	Береза Ермана	2	14	3,4	2,4	одиначно	I
25	<i>Betula pendula</i> Roth.	Береза повисла	5	14	4,2	2,8	одиначно	I
26	<i>Betula pendula</i> 'Joungii'	Береза повисла 'Joungii'	2	14	2,2	2,0	одиначно	I
27	<i>Buxus sempervirens</i> L.	Самшит вічнозелений	52	12	0,8	0,6	бордюрнапис	II
28	<i>Campsis grandiflora</i> (Thunb.) K. Schum	Кампсис великоквітковий	3	12	2,7	—	верт. оз.	I
29	<i>Caragana arborescens</i> Lam. 'Pendula'	Карагана деревоподібна 'Pendula'	1	10	1,1	0,8	солітер	III
30	<i>Carpinus betulus</i> L.	Граб звичайний	67	14	1,5	0,6	живопліт	I
31	<i>Catalpa bignonioides</i> Walt.	Катальпа бігніонієподібна	6	12	3,6	2,6	одиначно	I
33	<i>Catalpa bignonioides</i> 'Nana'	Катальпа бігніонієподібна 'Nana'	2	8	2,4	1,0	солітер	I
34	<i>Catalpa speciosa</i> (Walt. et Barn.) Engelm.	Катальпа величава	4	12	4,2	3,0	одиначно	I
32	<i>Cerasus avium</i> (L.) Moench. 'Pendula'	Вишня пташина, черешня 'Pendula'	1	12	2,8	1,2	солітер	I
35	<i>Cerasus fruticosa</i> G. Woron. 'Globosa'	Вишня кущова 'Globosa'	10	12	3,2	1,4	алея	II
36	<i>Cerasus serrulata</i> Lindl. 'Hisacura'	Вишня дрібнопилчаста 'Hisacura'	3	12	3,4	1,0	солітер	II
	<i>Cerasus tomentosa</i> (Thunb.) Wall.	Вишня повстиста (китайська)	2	12	1,1	1,2	одиначно	III
37	<i>Cerasus vulgaris</i> Mill.	Вишня звичайна	2	15	4,2	2,8	одиначно	I
38	<i>Cercis canadensis</i> L.	Церціс канадський	2	7	2,2	1,6	одиначно	II
39	<i>Corylus avellana</i> L.	Ліщина звичайна	3	12	3,0	2,8	група	I
40	<i>Corylus avellana</i> 'Atropurpurea'	Ліщина звичайна 'Atropurpurea'	1	10	2,8	2,6	одиначно	I
41	<i>Corylus colurna</i> L.	Ліщина деревоподібна (ведмежа)	4	16	4,8	2,5	одиначно	I
42	<i>Cotinus coggigria</i> Scop.	Скумпія дубильна	2	12	3,4	3,0	одиначно	I
43	<i>Cotoneaster adpressus</i> Bois	Кизильник притиснутий	12	14	0,4	1,2	група	I
44	<i>Cotoneaster dammeri</i> C.K. Schneid.	Кизильник Даммера	18	12	0,1	1,0	куртини	I
45	<i>Cotoneaster horizontalis</i> Decne.	Кизильник горизонтальний	14	12	0,5	1,4	куртини	I
46	<i>Cotoneaster lucidus</i> Schlecht.	Кизильник блискучий	24	12	1,2	0,8	живопліт	II

1	2	3	4	5	6	7	8	9
47	<i>Crataegus laevigata</i> (Poir.) DC.	Глід звичайний	3	12	3,4	1,2	одиначно	I
48	<i>Crataegus laevigata</i> 'Paul's Scarlet'	Глід звичайний 'Paul's Scarlet'	2	12	3,0	1,1	одиначно	I
49	<i>Crataegus submollis</i> Sarg.	Глід м'якуватий	4	14	3,6	2,2	одиначно	I
50	<i>Deutzia glabrata</i> Kom.	Дейція шорстка	3	12	1,8	1,3	група	II
51	<i>Deutzia glabrata</i> 'Candidissima'	Дейція шорстка 'Candidissima'	6	12	1,6	1,2	група	I
52	<i>Euonymus japonicus</i> Thunb.	Бруслина японська	4	12	1,3	0,9	одиначно	I
53	<i>Euonymus japonicus</i> 'Aurea marginata'	Бруслина японська 'Aurea marginata'	7	12	1,4	1,0	одиначно	I
54	<i>Euonymus fortunei</i> 'Argentea marginata'	Бруслина Форчуна 'Argentea marginata'	8	12	0,3	0,4	групи	I
55	<i>Euonymus fortunei</i> 'Aurea variegata'	Бруслина Форчуна 'Aurea variegata'	12	12	0,4	0,5	групи	I
56	<i>Forsythia suspensa</i> (Thunb.) Vahl.	Форзиція повисла	6	12	1,6	1,2	групи	I
57	<i>Forsythia</i> × <i>intermedia</i> Zabel	Форзиція середня	4	12	1,5	1,0	одиначно	I
58	<i>Forsythia</i> × <i>intermedia</i> 'Arnoldii'	Форзиція середня 'Arnoldii'	4	12	0,5	0,6	одиначно	II
59	<i>Fraxinus excelsior</i> L.	Ясен звичайний	8	18	13	4	група	II
60	<i>Fraxinus excelsior</i> 'Nana'	Ясен звичайний 'Nana'	4	14	3,8	1,6	одиначно	I
61	<i>Fraxinus excelsior</i> 'Pendula'	Ясен звичайний 'Pendula'	1	12	2,6	1,2	одиначно	I
62	<i>Hedera colchica</i> (K.Koch) K.Koch	Плющ колхідський	5	10	0,3	—	грунто-пок.	II
63	<i>Hedera helix</i> L.	Плющ звичайний	12	10	2,0	—	верт. оз.	I
64	<i>Hibiscus syriacus</i> L.	Гібіск сирійський	2	12	2,2	1,0	солітер	I
65	<i>Hydrangea arborescens</i> L.	Гортензія деревоподібна	6	12	1,8	1,6	один.	I
66	<i>Hydrangea macrophylla</i> (Thunb.) Ser.	Гортензія великолиста	5	7	0,6	0,5	один.	II
67	<i>Hydrangea macrophylla</i> 'Bela'	Гортензія великолиста 'Bela', щеплена в штаб	3	8	1,2	0,5	один.	II
68	<i>Hydrangea paniculata</i> Sieb.	Гортензія волотиста	2	7	1,3	0,7	один.	II
69	<i>Juglans regia</i> L.	Горіх грецький	2	14	6	4	один.	I
70	<i>Kerria japonica</i> (L.) DC. 'Plena'	Керія японська 'Plena'	8	12	0,9	0,6	групи	I
71	<i>Leptopus sinensis</i> (Bois) Pojark.	Лептопус китайський	2	10	0,4	0,7		
72	<i>Ligustrum vulgare</i> L.	Бирючина звичайна	125	12	1,6	1,2	одиначно	I
73	<i>Lonicera japonica</i> 'Aurea Punctata'	Жимолость японська 'Aurea Punctata'	3	14	1,0	1,6	група	
74	<i>Magnolia x soulangiana</i> Sol.-Bod. 'Sansation'	Магнолія Суланжа 'Sansation'	2	5	1,6	0,4	солітер	I
75	<i>Mahonia aquifolium</i> (Purch.) Nutt.	Магонія падуболиста	12	15	1,0	1,0	групи	I
76	<i>Malus baccata</i> 'Pendula'	Яблуня ягідна 'Pendula'	3	12	2,6	1,0	солітер	I
77	<i>Malus floribunda</i> 'Royalty'	Яблуня рясоноквітуча 'Royalty'	6	12	3,2	1,2	алея	I
78	<i>Malus niedzwetziana</i> Diesck ex Koehne	Яблуня Недзвєцького	2	14	4,2	2,4	солітер	I
79	<i>Morus alba</i> L.	Шовковиця біла	3	14	4,8	3,0	самосів	I
80	<i>Morus alba</i> 'Pendula'	Шовковиця біла 'Pendula'	1	10	2,4	1,0	солітер	I
81	<i>Neillia tanakae</i> (Franch. & Sav.) Franch. & Sav. ex S.H. Oh	Нейлія (стефанандра) Танаки	9	14	0,4	0,8	Група	
82	<i>Padus avium</i> Mill.	Черемха звичайна	2	14	3,6	2,8	група	I
83	<i>Paeonia suffruticosa</i> Andr.	Півонія деревоподібна	12	12	1,2	1,1	групи	I
84	<i>Parthenocissus quenekefolia</i> (L.) Planch.	Дівочий виноград пятилисточковий	17	14	1,3	—	самосів	I
85	<i>Parthenocissus quentifolia</i> 'Engelmani'	Дівочий виноград пятилисточковий 'Engelmani'	6	12	1,5	—	верт. оз.	I
86	<i>Parthenocissus tricuspidata</i> Rehd. 'Veitchii'	Дівочий виноград тризагострений 'Veitchii'	28	16	3,6	—	верт. оз.	I
87	<i>Phellodendron amurense</i> Rupr.	Оксамитник амурський	1	28	10	3	солітер	
88	<i>Physocarpus opulifolius</i> Maxim. 'Aurea'	Пухироплідник калинолистий 'Aurea'	4	12	1,6	1,2	одиначно	I
89	<i>Populus balsamifera</i> L.	Тополя бальзамічна	7	34	14	4	група	I
90	<i>Populus tremula</i> L.	Тополя тремтлива, осика	4	35	12	6	одиначно	I
91	<i>Potentilla fruticosa</i> L.	Перстач деревоподібний	8	12	0,5	0,4	групи	II
92	<i>Prunus divaricata</i> Ledeb.	Слива розлога, алича	6	12-16	3-4	2	одиначно	I
93	<i>Prunus divaricata</i> 'Nigra'	Слива розлога 'Nigra'	3	12	3,4	1,3	солітер	II
94	<i>Pyracantha coccinea</i> Roem.	Піраканта шарлахова	6	16	3	3	групи	I
95	<i>Pyrus communis</i> L.	Груша звичайна	23	12	4	1,7	одиначно	I
96	<i>Quercus robur</i> L.	Дуб звичайний	25	12	3	2	одиначно	I
97	<i>Rhododendron</i> sp.	Рододендрон sp.	2	10	1,0	1,0	солітер	I
98	<i>Rhus typhina</i> L.	Сумах пухнастий	6	14	3,0	1,5	одиначно	I
99	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	Робінія звичайна	6	34	14	5	група	II
100	<i>Robinia pseudoacacia</i> 'Crispa'	Робінія звичайна 'Crispa'	1	12	3,0	1,0	солітер	I

1	2	3	4	5	6	7	8	9
101	<i>Robinia pseudoacacia</i> 'Umbaculifera'	Робінія звичайна 'Umbaculifera'	4	14	4,0	1,4	одиначно	I
102	<i>Rosa canina</i> L.	Шипшина собача	5	14	2,0	2,5	одиначно	I
103	<i>Rosa hybr.</i>	Троянда гібридна	45	12	1,2	0,5	квітник	I
104	<i>Rosa rugosa</i> Thunb.	Шипшина зморшкувата	12	14	1,1	0,6	група	I
105	<i>Salix alba</i> L.	Верба біла	8	35	10	6	група	I
106	<i>Salix alba</i> L. 'Vittelina Pendula'	Верба біла 'Vittelina Pendula'	2	25	9	7	солітер	I
107	<i>Salix alba</i> 'Vittelina pendula' × <i>S. matsudana</i> 'Torturosa'	Верба біла 'Vittelina Pendula' × в. Матсудова 'Torturosa'	3	14	5	3	солітер	II
108	<i>Salix acutifolia</i> Willd.	Верба гостролиста	5	17	5	4	група	I
109	<i>Salix purpurea</i> 'Kurnik'	Верба пурпурова 'Kurnik'	4	14	1,5	1,5	одиначно	I
110	<i>Salix caprea</i> L. 'Pendula'	Вурба козяча 'Pendula'	2	15	2,0	1,5	солітер	I
111	<i>Sorbaria sorbifolia</i> (L.) A.Braun	Горобинник горобинолистий	50	16	2,6	2,5	групи	I
112	<i>Sorbus aucuparia</i> L.	Горобина звичайна	14	14	5	3	групи	I
113	<i>Sorbus aucuparia</i> 'Pendula'	Горобина звичайна 'Pendula'	4	15	2,9	2,0	солітер	I
114	<i>Spiraea japonica</i> L. 'Little Princes Aurea'	Спірея японська 'Little Princes Aurea'	18	16	0,4	0,5	групи	I
115	<i>Spiraea japonica</i> 'Little Princes'	Спірея японська 'Little Princes'	27	16	0,4	0,5	групи	I
116	<i>Spiraea japonica</i> 'Schirobana'	Спірея японська 'Schirobana'	12	16	0,5	0,6	групи	I
117	<i>Spiraea japonica</i> 'Macrophylla'	Спірея японська 'Macrophylla'	14	16	0,7	0,8	групи	I
118	<i>Spiraea</i> × <i>bumalda</i> 'Antoni Waterer'	Спірея × Бумальда 'Antoni Waterer'	18	16	0,5	0,6	групи	I
119	<i>Spiraea</i> × <i>bumalda</i> 'Crispa'	Спірея Бумальда 'Crispa'	12	16	0,5	0,6	групи	I
120	<i>Spiraea</i> × <i>bumalda</i> 'Goldflame'	Спірея Бумальда 'Goldflame'	16	16	0,5	0,5	групи	I
121	<i>Spiraea</i> × <i>cinerea</i> Zab. 'Grefsheim'	Спірея сіра 'Grefsheim'	16	14	1,2	1,0	групи	I
122	<i>Styphnolobium japonicum</i> (L.) Schott. 'Pendula'	Стифонолобум японський 'Pendula'	1	12	2,6	1,0	солітер	I
123	<i>Swida alba</i> (L.) Opiz.	Свидина біла	8	12	2,8	2,6	самосів	I
124	<i>Swida alba</i> 'Argenteamarginana'	Свидина біла 'Argenteamarginana'	14	14	2,4	2,7	одиначно	I
125	<i>Swida alba</i> 'Aureavariegata'	Свидина біла 'Aureavariegata'	10	14	2,3	2,8	одиначно	I
126	<i>Syringa persica</i> L.	Бузок перський	4	14	3,2	2,4	солітер	II
127	<i>Syringa vulgaris</i> L.	Бузок звичайний	9	14	3,5	2,8	групи	I
128	<i>Tamarix ramosissima</i> Ledeb.	Тамарикс галузистий	3	16	4,0	3,4	солітер	I
129	<i>Tilia cordata</i> Mill.	Липа серцелиста, дрібнолиста	12	29	11	4-5	групи	II
130	<i>Tilia platyphyllos</i> Scop.	Липа широколиста	28	30	13	4-6	групи	I
131	<i>Ulmus carpinifolia</i> Gled.	В'яз граболистий	12	2-16	1-8	1-3	самосів	I
132	<i>Ulmus glabra</i> Huds.	В'яз шореткий	18	42	16	4-6	групи	II
133	<i>Ulmus glabra</i> 'Pendula'	В'яз шореткий 'Pendula'	1	15	2,8	1,1	солітер	I
134	<i>Ulmus laevis</i> Pall.	В'яз гладенький	12	34	9-11	3-5	групи	II
135	<i>Ulmus laevis</i> 'Globosa'	В'яз гладенький 'Globosa'	2	14	2,6	1,0	солітер	I
137	<i>Viburnum lantana</i> L.	Калина гордовина	3	14	2,3	1,5	одиначно	I
138	<i>Viburnum lantana</i> 'Aurea'	Калина гордовина 'Aurea'	4	14	2,0	1,4	солітер	II
139	<i>Weigela praecox</i> (Lemoine) Bailey	Вейгела рання	12	15	1,6	1,5	групи	I
140	<i>Weigela</i> × <i>gybrida</i> Jacq. 'Variegata'	Вейгела гібридна 'Variegata'	3	12	1,2	1,3	солітер	I
141	<i>Yucca filamentosa</i> L.	Юкка нитчаста	9	10	0,5	0,5	одиначно	I
Всього			1535					

Примітки: *I – рослини здорові без ознак ослаблення і пригнічення; II – наявні незначні ознаки ослаблення або пригнічення як наслідок впливу екологічних чи біотичних факторів; III – є ослаблення з частковою втратою декоративності під впливом біотичних факторів (омела біла, хвороби, шкідники). IV – суховершинить, всихає, сильно заселена омелою білою, кора стовбура пошкоджена більше ніж на 50 %; V – сухостій.

** солітер – одна рослина на газоні як акцент композиції; одиначно – росте одна рослина, але в кількох місцях парку; групи – рослина входить до складу групи деревних рослин; куртина – група рослин одного виду; самосів – рослина виросла із насіння занесеного на територію парку.

Для порівняння в курортному парку м. Моршин виявлено 15 представників відділу Голонасінні та 65 таксонів деревних рослин відділу Покритонасінні [15], що свідчить про значне різноманіття дендрофлори парку в Буках. Видовий склад фанерофітів за І. Г. Серебряковим належить до двох життєвих форм: 100 – кущі і 92 – дерева.

Присутність у насадженнях великої кількості особин, що мають життєву форму кущ, пояснюють специфікою формування цього ландшафту, а також молодим віком насаджень. Зазвичай у парках, що мають вік понад 50 років, кількість видів і культиварів із життєвою формою кущ є незначною [2, 17, 19, 28]

За класифікацією К. Раункієра, дерева та кущі парку належать до фанерофітів та хамефітів. Мегафанерофіти,

серед досліджуваних рослин відділу *Pinophyta*, на цей час відсутні, але потенційно такі види, як *Abies alba*, *Picea abies*, *Pseudotsuga menziesii* з часом можуть мати висоту понад 30 м. Мезофанерофіти нараховують 9, мікрофанерофіти – 11, нанофанерофіти – 26, а хамефіти – 5 видів і культиварів хвойних деревних рослин. Аналіз життєвих форм видів, які належать відділу *Magnoliophyta*, показав, що мегафанерофіти у складі дендрофлори відсутні. До життєвої форми мезофанерофіти ми віднесли 26 видів та культиварів, до мікрофанерофіти – 44, нанофанерофіти – 54, хамефіти становлять 11 видів та культиварів квіткових рослин, що ростуть на території об'єкта.

Із виявлених на території об'єкта 123 видів, автохтонними є 27 видів, а 96 видів – інтродуценти. Отже,

аборигенні види становлять тільки близько 22 % від загальної кількості видів, використаних для озеленення об'єкта. Зазвичай у парках України відсоток місцевих видів вищий [9, 28]. Більшість видів, використаних у насадженнях парку, акліматизувалися в умовах України і широко використовуються в озелененні, деякі з них є інвазійними видами і витісняють місцеві види з фітоценозів [13, 15]. До таких варто віднести *Acer negundo*, *Robinia pseudoacacia*, *Armeniaca vulgaris*, *Ulmus carpinifolia*, самосів яких ми виявили на території парку. Така тенденція характерна і для інших парків України [13]. У парку активно розмножуються кореневою поростю та розширюють займану площу такі види, як: *Parthenocissus quinquefolia*, *Prunus divaricata*, *Rhus typhina*, *Sorbaria sorbifolia*. Так, розростання горобинника горобинолистого на частині території парку призвело до витіснення інших чагарникових видів.

Флористичний аналіз показав (рис. 2), що більшість видів, що ростуть на території парку, належать до Галарктичного царства. Розподіл видів за флористичними областями [27] наведено на рис. 2.

Рис. 2. Розподіл видів дендрофлори ландшафтного парку в с. Буки за флористичними областями Галарктичного царства / Species distribution of dendroflora of the landscape park of the Village of Buky by floristic regions of Holarctic Kingdom [27]

Отже, по 35 % видів представляють ареали з Циркумбореальної та Східноазійської флористичних областей, 17,9 % – з Атлантико-Північноамериканської. Представники інших флористичних областей представлені значно меншою кількістю видів.

Таксономічний аналіз дендрофлори парку наведено в табл. 2. Встановлено, що дендрофлора парку нараховує 123 види та 2 декоративні форми і 98 культиварів, які об'єднані в 70 родів, 31 родину, 26 порядків, 7 підкласів, три класи та два відділи. За кількістю видів і

культиварів цей парк переважає парки України, де проводили дослідження за останні роки [2, 15, 17, 28].

До відділу *Pinophyta* належать 22 види, одна декоративна форма та 40 культиварів (частина видів представлена виключно культиварами), які об'єднані в 8 родів, 2 родини, 2 порядки, один підклас і один клас. Серед хвойних найбільшу кількість видів у складі досліджуваної дендрофлори мають роди *Juniperus* – 8, *Picea* – 4. Роди *Abies*, *Chamaecyparis*, *Larix*, *Pinus* представлені двома видами та різною кількістю культиварів, рід *Thuja* – одним видом *Thuja occidentalis*, до якого належать 7 культиварів, з яких 6 сорти і одна декоративна форма.

Родина *Cupressaceae* об'єднує три роди, 12 видів і 24 культивари, а родина *Pinaceae* – п'ять родів, 11 видів та 16 культиварів. Варто зазначити, що більшість видів та декоративних форм відділу Голонасінні представлена незначною кількістю особин, що збільшує вірогідність їх випадання в майбутньому, як це сталося у багатьох досліджуваних парках [2, 17, 28].

До відділу *Magnoliophyta* належать 101 вид, 58 культиварів та дві декоративні форми, що об'єднані в 67 родів, 28 родин, 23 порядки, 5 підкласів класу *Magnoliopsida*. Серед досліджуваної дендрофлори найбільшим видовим різноманіттям характеризується порядок *Rosales*, що представлений родиною *Rosaceae*, яка поєднує 18 родів, 31 вид, один різновид та 17 культиварів. Родина *Fabaceae* у складі дендрофлори парку нараховує 4 роди і 4 види. Представники обох цих родин відіграють значну роль в ландшафті, створюючи декоративні акценти під час цвітіння навесні, а деякі забезпечують декоративність восени, під час плодоношення. Родина *Betulaceae* також нараховує 4 роди, 6 видів та 3 культивари, які мають зазвичай сезонну, декоративну мінливість. Більшість із них використовуються в групах, а *Betula pendula* 'Jungii' та *Corylus avellana* 'Purpurea' – як солітери. Представники родини *Oleaceae* об'єднані в 4 роди та нараховують 6 видів та 3 культивари. Як солітери використовують культивари *Fraxinus excelsior* 'Pendula' та 'Nana', що щеплені в штаб.

Родини *Berberidaceae*, *Salicaceae*, *Anacardiaceae*, *Hydrangaceae*, *Caprifoliaceae*, *Bignoniaceae* об'єднують тільки по два роди, до складу яких входить 1-2 види, за винятком родів *Berberis* і *Hydrangea*, які нараховують по 4 види. Решта родин представлені одним родом. Значне таксономічне різноманіття характерне для роду *Acer*, до якого належать 5 видів та 4 культивари.

Табл. 2. Таксономічний аналіз складу дендрофлори ландшафтного парку в с. Буки Білоцерківського району / Taxonomic analysis of the composition of the dendroflora of the landscape park in the Village of Buky of Bila Tserkva District

Відділ	Клас	Підклас	Порядок	Родина	Рід	Кількість, шт.		
						видів	різновидів, форм	культиварів
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pinophyta	Pinopsida	Pinidae	Pinales	Pinaceae Lindl.	Abies Mill.	2	—	1
					Pseudotsuga Carr.	1	—	—
					Picea A. Dietr.	4	—	11
					Larix Mill.	2	—	1
					Pinus L.	2	—	3
					Chamaecyparis Spach	2	—	2
		Cupressales	Cupressaceae F. Neger	Juniperus L.	8	—	16	
				Thuja L.	1	1	6	
Magnoliophyta	Magnoliopsida	Magnoliidae	Magnoliales	Magnoliaceae Juss.	Magnolia Plum. ex L.	1	—	—
		Ranunculidae	Ranunculales	Berberidaceae Juss.	Berberis L.	4	—	9
				Paeoniaceae Raf.	Mahonia Nutt.	1	—	—
					Paeonia L.	1	—	—
		Hamameli-	Buxales	Buxaceae Dumort.	Buxus L.	1	—	—

1	2	3	4	5	6	7	8	9
		dae	Fagales	Fagaceae A. Br.	Quercus L.	1	—	—
			Betulales	Betulaceae C.A. Agardh.	Betula L.	2	—	1
					Alnus Mill.	1	—	—
					Carpinus L.	1	—	1
					Corylus L.	2	—	1
			Juglandales	Juglandaceae Lindl.	Juglans L.	1	—	—
		Urticales	Ulmaceae Mirb.	Ulmus L.	3	—	2	
			Moraceae Lindl.	Morus L.	1	—	1	
		Dilleniidae	Tamaricales	Tamaricaceae Lindl.	Tamarix L.	1	—	—
			Salicales	Salicaceae Lindl.	Salix L.	5	—	4
					Populus L.	2	—	—
			Malvales	Tiliaceae Juss.	Tilia L.	2	—	—
		Malvaceae Juss.		Hibiscus L.	1	—	—	
		Rosidae	Rosales	Rosaceae Juss.	Spirea L.	3	1	7
					Neillia D.Don.	1	—	—
					Physocarpus Maxim.	1	—	1
					Potentilla L.	1	—	—
					Sorbaria A. Br.	1	—	—
					Rosa L.	3	—	—
					Kerria DC.	1	—	1
					Prunus L.	1	—	1
					Padus Mill.	1	—	—
					Cerasus (Mill.) A. Gray.	5	—	3
					Armeniaca Scop.	1	—	—
					Malus Mill.	2	—	2
					Pyrus L.	1	—	—
					Crataegus L.	2	—	1
					Pyracantha Roem.	1	—	—
					Sorbus L.	1	—	1
					Aronia (L.) H. Riedl.	1	—	—
					Cotoneaster Medik.	4	—	—
			Fabales	Fabaceae Lindl.	Cercis L.	1	—	—
					Robinia L.	1	—	2
					Caragana Fabr.	1	—	1
					Styphnolobium Schott	1	—	1
			Sapindales	Aceraceae Lindl.	Acer L.	5	—	4
				Hippocastanaceae Tor. et Gray	Aesculus L.	1	—	—
			Rutales	Rutaceae Juss.	Phellodendron Rupr.	1	—	—
				Anacardiaceae Lindl.	Cotinus Mill.	1	—	1
					Rhus L.	1	—	—
			Celastrales	Celastraceae Lindl.	Euonymus L.	2	—	3
			Vitales	Vitaceae Lindl.	Partenocissus Planch.	2	1	—
			Hydrangales	Hydrangaceae Endl.	Hydrangea L.	4	—	—
					Deutzia Thunb.	1	—	1
			Cornales	Cornaceae Link.	Swida Opiz.	1	—	2
			Araliales	Araliaceae Vent.	Hedera L.	2	—	—
			Dipsacales	Caprifoliaceae Vent.	Lonicera L.	1	—	1
					Weigela Thunb.	2	—	1
				Viburnaceae L.	Viburnum L.	1	—	1
		Lamiidae	Oleales	Oleaceae Lindl.	Fraxinus L.	1	—	2
					Syringa L.	2	—	—
					Forsythia Vahl.	2	—	1
					Ligustrum L.	1	—	—
			Scrophulariales	Bignoniaceae Pers.	Catalpa Scop.	2	—	1
					Campsis Lour.	1	—	—
		Liliopsida	Liliidae	Asparagales	Agavaceae	Yucca L.	1	—
Всего				31	70	123	—	98

Формування садово-паркових композицій на території ландшафтного парку відбувалося поступово, визначальним фактором, який вплинув на вибір асортименту рослин і їх розміщення, було бажання творців парку виокремити ландшафт парку з довкілля середовища, підкреслити його сакральність – як за допомогою оригінальних споруд храмового комплексу, так і завдяки формуванню рельєфу, що стилізований під гірський, завдячуючи використанню залишків кар'єру, розкриттю

наявних на території виходів граніту й завезенню та встановленню обвітрених гранітних валунів з навколишніх місць. Проте, за задумом архітекторів, і рослини у цьому ландшафті мали дивувати екзотичністю видів і культиварів, сезонною мінливістю декоративних якостей. Саме тому для озеленення території використали велику кількість видів і культиварів хвойних рослин, серед яких чимало карликових і декоративно листяних форм.

Треба зазначити, що ставка на екзотичність, миттєвий декоративний ефект, не завжди виправдана. Деякі кущі вже зараз пригнічені сусідніми деревами та приречені на короткий вік, а окремі вже випали із насаджень. Захоплення екзотами може негативно позначитися на довговічності та декоративності створених насаджень та екологічній стійкості парку [13].

Вічнозелені рослини, зокрема карликові форми родів *Thuja*, *Picea*, *Pinus* і сланкі форми роду *Juniperus*, що висаджені на фоні споруд храмового комплексу, поруч із завезеними великими валунами граніту, вдало підкреслюють імітацію гірського ландшафту. Для його підсилення були використані ґрунтопокривні рослини, зокрема різні види роду *Sedum* L. та карликові форми кущів *Spirea japonica*, *S. × bumalda*, *Euonymus nana*, *Neillia tanakae*, *Berberis thunbergii* тощо (рис. 3).

Рис. 3. Ґрунтопокривні рослини біля храмового комплексу / Ground cover plants near the temple complex

Розміщені на цій території солітери *Fraxinus excelsior* 'Nana', *Betula pendula* 'Joungii', *Prunus divaricata* 'Atropurpurea' підкреслюють екзотичність ландшафту, який характеризується переважанням відкритих просторів. Поєднання споруд храмового комплексу із штучно створеним ландшафтом гірського типу дозволило дизайнерам виокремити цю територію з навколишнього середовища і підкреслити її сакральнo-меморіальний вигляд. Нині ця частина парку характеризується найбільшим видовим різноманіттям, що надає їй вишуканості та екзотичності.

Від входу в парк до храмового комплексу веде ступінчаста алея, обабіч якої висаджені декоративні яблуні, що мають кулясту форму крони (рис. 4).

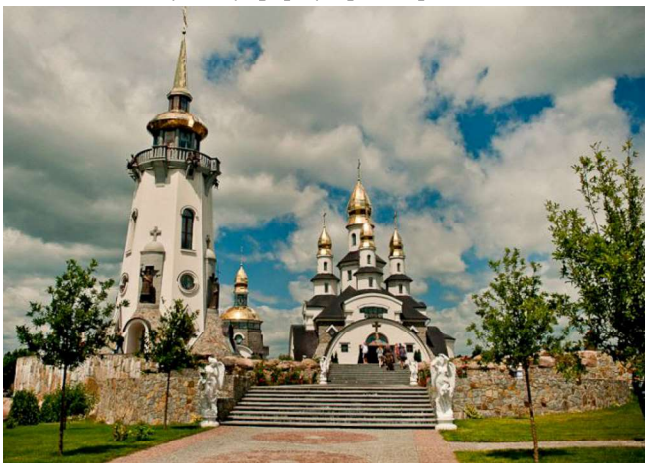

Рис. 4. Вхід до храмового комплексу / Entrance to the temple complex

Таке дизайнерське рішення підкреслило особливості дороги до храму, головної сакральної споруди, що збу-

дована в стилі українських хрещатих церков. А використання яблуні, біблійного дерева виявилось вдалим дизайнерським рішенням. Декоративність алеї особливо посилюється під час цвітіння та плодоношення дерев.

Основна частина дерев висаджена вузькою смугою вздовж огорожі, що відділяє парк від села. З часом розростання дерев дасть змогу створити закриту, відокремлену від зовнішнього простору, атмосферу у цій частині парку. За храмовим комплексом останніми роками влаштували сонячний годинник, що утворений розміщеними по колу 24 каменями-валунами, які природно виглядають поруч із звільненими від ґрунту скельними породами на березі річки (рис. 5).

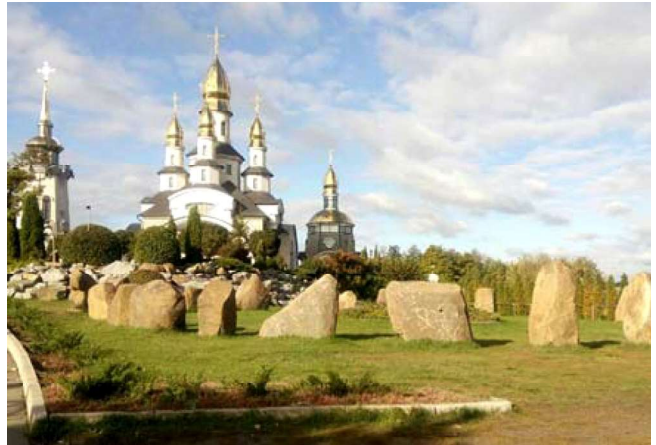

Рис. 5. Сонячний годинник біля храмового комплексу / A sundial near the temple complex

Значним різноманіттям вирізняється озеленення території, що розташована біля побудованого на правому березі річки ресторану. Тут сформовані мальовничі садово-паркові композиції у ландшафтному стилі за участі видів і культиварів хвойних і листяних дерев та кущів, які прикрашають територію цього закладу.

Досить значним різноманіттям дендрофлори характеризувалася ландшафтна ділянка на лівому березі річки Роставиця. Проте частина низьких кущів, головню декоративних форм спіреї японської та спіреї Бумальда, були витіснені іншими видами рослин в ході їх розростання. Але і нині ця ділянка виглядає композиційно довершеною завдяки поєднанню хвойних і листяних видів та культиварів дерев і кущів.

Обговорення результатів дослідження. Таксономічний аналіз складу дендрофлори досліджуваного парку показав, що за кількістю видів і культиварів він переважає більшість парків, які були створені в ХХ ст. [2, 28]. Це закономірно, адже в зрілих парках зазвичай асортимент рослин збіднюється через випадання з насаджень недовговічних рослин, насамперед кущів [17, 19]. У деяких композиціях досліджуваного парку дрібні кущі також були витіснені деревами та високими кущами і деревами. Проте, як зауважують В. П. Масальський та С. І. Кузнецов, основу будь-якого парку мають становити аборигенні види: *Quercus robur*, *Tilia cordata*, *T. platyphyllos*, *Carpinus betulus*, *Fraxinus excelsior*. Особливо важливо використовувати місцеві паркотвірні породи дерев, що характеризуються довговічністю [13]. На жаль, у парку с. Буки аборигенних видів мало, немає й інтродуцентів, що добре себе зарекомендували у вітчизняному паркобудівництві, наприклад *Platanus occidentalis* L., *Pinus nigra* Arn., *Liriodendron tulipifera* L., що досі є окрасою Немирівського парку [28]. Тому під

час формування насаджень цього парку, варто подумати про посадку аборигенних та інтродукованих довговічних видів та своєчасне видалення інвазійних видів [15, 18, 22].

Треба відзначити, що цей парк нині активно відвідують і виконує соціальні функції, є осередком біологічного різноманіття. На важливість забезпечення цих функцій звертають увагу зарубіжні дослідники [3, 8, 14, 25], і ця роль парку з часом буде тільки посилюватися. На відміну від сільських парків, що закладалися в ХХ ст. в Україні, парк у Буках характеризується значним видовим і особливо внутрішньовидовим різноманіттям дендрофлори, що пояснюють не тільки задумом ландшафтних архітекторів, а і значно більшим різноманіттям асортименту деревних рослин як у вітчизняних розсадниках, так і у садових центрах [22].

За результатами виконаної роботи можна сформулювати такі наукову новизну та практичну значущість результатів дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження: вперше проведено комплексний аналіз дендрофлори сільського парку, створеного за роки незалежності України з використанням сучасного асортименту декоративних рослин, що дає корисну інформацію для практики і теорії паркобудівництва та навчального процесу; розкрито технологічні особливості і дизайнерські методи формування сакрально-меморіального ландшафту, з виокремленням його з довкілля середовища завдяки створенню садово-паркового ландшафту гірського типу навколо храмового комплексу; показано роль карликових форм дерев і кущів та ґрунтопокровних рослин у формуванні особливого, сакрального сприйняття об'єкта; досліджено таксономічний та флористичний склад дендрофлори ландшафтного парку та встановлено, що на його території росте 1377 деревних рослин, які об'єднані в два відділи, 31 родину, 70 родів, що представлені 123 видами та 2 декоративними формами і 100 культиварами; наведено повний список виявлених деревних рослин, проаналізовано їх флористичне походження, життєвий стан; обговорено тенденції трансформації дендрофлори, що закладає основи для майбутніх досліджень дендрофлори цього парку.

Практична значущість результатів дослідження: результати дослідження цікаві і корисні для сучасного декоративного розсадництва, а також для практиків-паркобудівників; проаналізовані дизайнерські рішення та прийоми, які можна використати під час формування інших ландшафтів сакрального типу, а аналіз складу дендрофлори набуде застосування в навчальному процесі; із зауваженнями щодо помилок, допущених під час формування садово-паркових композицій, ознайомлені власники парку; запропоновано заходи з догляду за насадженнями.

Висновки / Conclusions

Дослідження, проведені на території сучасного парку в селі Буки Білоцерківського району дали змогу встановити склад і стан дендрофлори та визначити її роль у формуванні сакрально-меморіального ландшафту.

Формування унікального ландшафту гірського типу та зведення храмового комплексу в стилі карпатських хрещатих храмів, використання екзотичних видів і культиварів дерев і кущів, дало змогу створити садово-парковий ансамбль сакрального типу, що за короткий

пріжок часу став популярним туристичним об'єктом в Україні.

Встановлено, що дендрофлора сучасного сільського парку характеризується значним видовим і формовим різноманіттям і є важливим динамічним компонентом сакрально-меморіального ландшафту. В її складі інтродуценти становлять 78 % від усіх виявлених видів. Голонасінні представлені 22 видами та 41 культиваром, вони об'єднані в 8 родів, 2 родини, 2 порядки, один підклас і один клас. Покритонасінні нараховують 101 вид, 2 декоративні форми та 58 культиварів, що належать до 67 родів, 28 родин, 23 порядків, 5 підкласів класу *Magnoliopsida*. Виявлено тенденції використання асортименту деревних рослин під час сучасного садово-паркового будівництва та показано перспективний асортимент рослин для вітчизняного розсадництва. Відзначено, що надмірне захоплення екзотами під час створення цього садово-паркового об'єкта, забезпечуючи миттєвий декоративний ефект, у перспективі може негативно позначитися на його екологічній стійкості та довговічності насаджень. Запропоновано, враховуючи унікальність сформованого ландшафту та значне видове і формове різноманіття дендрофлори, внести ландшафтний парк с. Буки до списку пам'яток садово-паркового мистецтва України.

References

1. Alexandra & Norman. (2020). The city as forest – integrating living infrastructure, climate conditioning and urban forestry in Canberra, Australia. *Sustainable Earth*, 3(10). <https://doi.org/10.1186/s42055-020-00032-3>
2. Bidolakh, D. I., Kuziovych, V. S., Hrynyuk, Yu. G., Pidkhorva, S. M., & Tymanska, O. B. (2022). Analysis of the state and development prospects of greenery in the Lisova Pisnia arboretum (Kozova, Ternopil Region). *Scientific Bulletin of NUFU*, 32, 12–19. <https://doi.org/10.36930/40320302>
3. Braubach, M., Egorov, A., & Volf, T. (2017) Effects of Urban Green Space on Environmental Health, Equity and Resilience Nature-based Solutions to Climate Change in Urban Areas. *Linkages of science, society and policy*, 237–253. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-56091-5>
4. Bruns Catalogue of trees and shrubs 2021/22 as PDF for download (1,271 pages, 110 MB). URL: <https://www.bruns.de/en/shop/>
5. Catalog of the "Eva" nursery plants. URL: <https://catalog.evasad.com/>
6. Frantzeskaki, N., Vandergert, P., Connop, S., Schipper, K., et al. (2020). Examining the policy needs for implementing nature-based solutions: Findings for city-wide transdisciplinary experiences in Glasgow, Genk and Poznan Land Use Policy, 96. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2020.104688>
7. Instructions on the green spaces inventory in populated areas of Ukraine. Approved: Resolution of the State Committee for Construction, Architecture and Housing Policy of Ukraine of 12.24.2001 N 226.
8. Kirk, H., Garrard, G. E., Croeser, T., et al. (2021). Building biodiversity into the urban fabric: a case study in applying Biodiversity Sensitive Urban Design (BSUD) Urban Forestry and Urban Greening, 62. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2021.127176>
9. Kohno, M. A. (Ed.), Kuznetsov, S. I., Zakharenko, H. S. (2001). Dendroflora of Ukraine: wild and cultivated trees and bushes. Gymnosperms. Handbook. Phytosociotsentr, 241.
10. Kohno, M. A. (Ed.), Parkhomenko, L. I., Zharbenko, A. U., et al. (2002). Dendroflora of Ukraine: wild and cultivated trees and bushes. Angiosperms, Part I. Handbook. Kyiv: Phytosociotsentr, 448.
11. Kohno, M. A. (Ed.), Trofymenko, N. M., Parkhomenko, L. I., et al. (2005). Dendroflora of Ukraine: wild and cultivated trees and shrubs. Angiosperms, Part II. Handbook. Kyiv. Fitosociotsentr, 716.
12. Kuznetsov, S. I. (Ed.), Kushnir, A. I. (2020). Trees, bushes and vines assortment for landscape construction in Ukraine; National

- University of Bioresources and Nature Management of Ukraine, M. M. Hryshko National Botanical garden of National Academy of Sciences of Ukraine, Nat. Academy for culture and arts personnel. Kyiv: Comprint, 319.
13. Masalskiy, V. P., & Kuznetsov, S. I. (2018). Angiosperms aboriginal dendroflora as the basis for parks establishment in the forest-steppe of Ukraine. *Scientific Bulletin of UNFU*, 28(8), 14–18. <https://doi.org/10.15421/40280802>
 14. McDonald, R. I., Beatley, T., & Elmqvist, T. (2018). The green soul of the concrete jungle: the urban century, the urban psychological penalty, and the role of nature Sustainable Earth, 1(3). <https://doi.org/10.1186/s42055-018-0002-5>
 15. Nemertsalov, V. V., Kolomiichuk, Vasilyeva, T. V. (2021). Current state of dendroflora of the monument park of garden artistry of local importance "Park of V. P. Filatov institute". *Bulletin of the Odessa National University. Biology*, 26, 1(48) 21, 55–70. [https://doi.org/10.18524/2077-1746.2021.1\(48\).232845](https://doi.org/10.18524/2077-1746.2021.1(48).232845)
 16. Oke, S., Bekessy, N., Frantzeskaki, et al. (2021). Cities should respond to the extinction crisis Urban, 1(11). <https://doi.org/10.1038/s42949-020-00010-w>
 17. Pashchura, I. M., Ivchenko, A. I., Yankiv, Yu. Ya., Khomyk, P. H., Chaskovskyi, O. H., & Veshchega, R. R. (2013). The dendroflora of the resort park of the city of Morshyn and its composition natural dynamics perspectives. *Scientific Bulletin of NUFU*, 23(4), 15–24.
 18. Ponomaryova, A. O., Bessonova, V. P., & Ivanchenko, O. E. (2014). Dendroflora of the Yu. Gagarin park in Dnipropetrovsk. *Scientific Bulletin of NUFU*, 24(1), 63–69.
 19. Pylypchuk, V. F. (1990). Dendroflora of angiosperms in Kyiv parks and prospects for optimizing their plantations. Abstract of Diss. Thesis for Ph.D. in Biology. Kyiv: CLA NAU, 25.
 20. Rogovskiy, S. V., & Krupa, N. M. (2018). Current state of tree plantations on contract square in Kiev and the prospects for their reconstruction. *Scientific Bulletin of UNFU*, 28(7), 60–65. <https://doi.org/10.15421/40280713>
 21. Rohovskyi, S. V. (2011). Peculiarities of the sacred landscape formation and greening in terms of the Buky temple complex, Skvyra District, Kyiv Region. *Scientific Bulletin of NUFU*, 21(09), 45–49.
 22. Rohovskyi, S. V. (2019). Current issues of greenery creating and maintaining in Ukrainian settlements. *Scientific Bulletin. NUFU*, 29(1), 9–16. <https://doi.org/10.15421/40290101>
 23. Rohovskyi, S. V., Oleschko, O. H., Strunynska, Yu. V., & Kolotnitska, O. V. (2021). Current problems of plant inventory in urban plantations and experience in their solution. *Scientific Bulletin of NUFU*, 31(5), 60–66. <https://doi.org/10.36930/40310509>
 24. Rubtsov, L. I. (1977). Trees and shrubs in landscape architecture. Kyiv: "Naukova Dumka", 272.
 25. Saifuddin, A., Ramzi, M. H., & Tukiman, I. (2022). Urban Green Space for Sustainable Environmental Health in Relation to Pandemic Crises. *International Journal of Built Environment and Sustainability Published by Penerbit UTM Press, Universiti Teknologi Malaysia IJBES* 9 (2-2), 87–101. <https://doi.org/10.11113/ijbes.v9.n2-2.1029>
 26. Sanitary regulations in Ukrainian forests. Approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 27.07.1995 No. 555 with amendments and additions. URL: wwfint.awsassets.panda.org/downloads/_wwf_1.pdf.
 27. Takhtajan, A. L. (1986). *Floristic Regions of the World*. University of California Press. Berkeley, Los Angeles, London. XXII, 522.
 28. Vitenko, N. V., Goncharuk, V. V., Podzerei, R. V., Kyliivnyk, V. S., & Koval, S. A. (2022). Dendroflora of Nemyriv Park in the Vinnytsia Region. *Scientific Bulletin of NUFU*, 36(6), 18–24. <https://doi.org/10.36930/403206023>
 29. Zayachuk, V. Ya. (2014). *Dendrology. Handbook*. Lviv: SPO-LOM, 676.

S. V. Rogovskiy, V. P. Masalskiy

Bila Tserkva National Agrarian University, Bila Tserkva, Ukraine

THE DENDROFLORA OF THE MODERN PARK AND ITS ROLE IN THE FORMATION OF THE SACRED AND MEMORIAL LANDSCAPE

The study deals with peculiarities of the formation and greening of the landscape park established in the years of Ukraine's independence in the Village of Buky, Bila Tserkva District, Kyiv Region. The peculiarities of the formation of a mountain-type sacral landscape isolated from the environment due to natural rocks rising on the river bank, brining of a large number of boulders, and the construction of a temple complex over the abandoned granite quarry are considered in the paper. The study reveals the role of exotic species as well as trees and shrubs cultivars in the formation of this landscape. A list of trees and bushes found on the territory of the park with their detailed characteristics is given. The live forms of woody plant species and their origin were studied. The study results reveal that of 123 species, only 22 % are autochthonous, the rest are introduced having natural habitats in 6 floristic regions of the Boreal subkingdom. The largest number of species comes from the Circumboreal and East Asian floristic regions, 43 species each, and from the Atlantic-North American – 21 species. The taxonomic analysis of the dendroflora of the park reveal that the *Pinophyta* section comprises 21 species and 40 cultivars belonging to one class, one subclass, one order and two families, and 8 genera. The *Magnoliophyta* section comprises 101 species and 58 cultivars and two ornamental forms, which are united in 67 genera, 28 families, 23 orders, and 5 subclasses of the *Magnoliopsida* class. A significant part of the species and cultivars is represented by a small number of individuals and is characterized by relative ephemerality, which in the long run will lead to a decrease in the park species diversity. The study substantiates the necessity of planting long-lived species of both native and introduced dendroflora. A conclusion was made regarding the importance of the conducted research for understanding the trends in modern park construction in Ukraine and the use of the obtained results for further monitoring studies of the object. It is proposed to include the object in the list of Ukrainian landmarks.

Keywords: species; dendroflora; cultivar; park; sacral memorial landscape; taxonomic floristic analysis; landscape construction.